

ЧАРІВНІ ВІКОНЦЯ В СВІТ ЧИТАННЯ

Програма елективного (факультативного) інтегрованого курсу читання із єврейської та зарубіжної літератури у 1 – 4 класах загальноосвітніх навчальних закладів із вивченням івриту та традицій єврейського народу

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
Науково-методичною радою з питань освіти Міністерства освіти і науки України
Лист МОНУ від 20.03.2017 №2.1/12-Г-119*

Пояснювальна записка

Авторська програма елективного (факультативного) курсу «Чарівні віконця в світ читання» створена колективом вчителів школи «Міцва-613» з метою задоволення індивідуальних інтересів, схильностей і потреб сучасних школярів, які навчаються в навчальних закладах з вивченням мови іврит і традицій єврейського народу. Вона відповідає положенням статті 35 Закону України «Про освіту»¹ і запитам батьківської громадськості².

Оригінальність даного курсу полягає в тому, що він об'єднує класне, позакласне і сімейне літературне читання творів відомих письменників єврейського походження, єврейських мудреців, українських та світових письменників у перекладі на українську та російську мову, дозволяє застосувати компаративний підхід на основі введення дитячих творів, створених мовою іврит.

Ґрунтується курс на принципах діючого Державного стандарту початкової освіти, відповідної програми літературного читання в початковій школі і спрямований на формування читацької компетентності учнів як базової складової комунікативної та загальної пізнавальної компетентності.

У відповідності до методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України 2016 року про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах³ зміст курсу «Чарівні віконця у світ читання» спрямований на розширення методів і способів навчальної взаємодії вчителя і учнів з метою забезпечити практичну спрямованість навчання, взаємозв'язок урочної та позаурочної діяльності, встановлення міжпредметних зв'язків. Характерна особливість змісту даного курсу – інтеграція існуючого

¹ «Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, ...формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, мовними, національно-культурними потребами...». – Закон України «Про освіту» (від 26 січня 2016 року №940-VIII), ligazakon.ua

² «Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, ...формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, мовними, національно-культурними потребами...». – Закон України «Про освіту» (від 26 січня 2016 року №940-VIII), ligazakon.ua

³ Лист МОН України від 17.08.2016 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах». – Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України, <http://old.mon.gov.ua/ua>

програмного матеріалу із української та зарубіжної літератури з творами єврейської літератури – перлинами світової національної літератури, що відображають тісний зв'язок українського і єврейського народів і народів світу. У програмі широко представлені твори єврейських поетів і письменників, які народилися та творили в Україні: Шолом-Алейхема, Хаїма Нахмана Бялика, Левіна Кіпніса, Льва Квітко, Овсея Дріза, Мір'ям Ялан-Штекеліс; ізраїльських авторів: Тови Гершковича, Леа Гольдберг, Двори Омер, Рівки Еліцур. Включено до програми обрані твори письменників-класиків єврейської літератури Іцхака Башевіса-Зінгера, Шмуеля Йосефа Агнона, висловлювання з Агади, Тори, єврейські казки, притчі, повчання, легенди, науково-популярні статті про Ізраїль і Україну, оповідання і вірші про єврейські національні традиції та календарні свята.

Ретельно підібраний літературний матеріал, який повністю відповідає віковим особливостям молодших школярів, підкреслює культурну індивідуальність єврейського народу в українському і світовому співтоваристві, а також відображає найважливіші духовні заповіді та морально-етичні цінності, єдині для всіх народів і всього людства. Це віра в людину, розуміння краси і крихкості навколишнього світу, поважання права кожної живої істоти на життя, усвідомлення властивої людині внутрішньої свободи і неминучу обмеженість цієї свободи законами суспільства і природи, утвердження любові як головного закону життя, основи міцної і дружньої сім'ї, духовні та естетичні цінності.

Головне завдання даного курсу – в єдності з іншими програмами виховувати інтелігентну людину, творчого читача і слухача, який у перспективі свого розвитку буде здатний орієнтуватися у світі культури.

Завданнями курсу є:

- формування та вдосконалення навичок кваліфікованого читача, здатного образно сприймати твори художньої літератури;
- розвиток зв'язного мовлення учнів, формування й удосконалення умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- розвиток творчої літературної діяльності школярів, навичок власної творчості (усного і письмового висловлювання на задану і вільну теми);
- формування та вдосконалення в учнів прийомів самостійної роботи з книгою, умінь здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань;
- прищеплення інтересу до літератури, виховання потреби у систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання та загальнокультурного розвитку.

Специфіка курсу «Чарівні віконця в світ читання»

Курс націлений на виховання слухача, читача і творця шляхом збагачення читацького досвіду і розширення літературного кругозору,

формування усвідомленої потреби в самотійному читанні і сприйнятті літератури. Він дає можливість вчителю:

- при всебічному аналізі тексту допомагати учням сприймати його як цілісний художній твір;
- розвивати здатність дітей до емоційного та особистісного сприйняття прочитаного;
- всебічно сприяти саморозвитку і самовираженню особистості учня.

Провідний напрям курсу – мовленнєвий розвиток молодших школярів. Він виражається у формуванні навичок створення усних і письмових висловлювань на різноманітні теми: докладних і стислих переказів, переказів з творчим завданням, складення висловлювань із вираженням власного ставлення до прочитаного, створення власних літературних творів за зразком, відгуків, анотацій, есе.

Один із головних напрямків курсу – виховання стійкого інтересу школярів до читання, серйозного й осмисленого відношення до літератури як виду мистецтва в процесі естетичних переживань: подиву, насолоди, задоволення від своєї власної здатності проникнення в глибинний зміст твору, долучення до розгадки таємниць творчості.

Зміст курсу «Чарівні віконця у світ читання»

Зміст курсу покликаний формувати національну самосвідомість громадянина України, патріотизм, любов до культурних і духовних цінностей українського та єврейського народів, створювати умови для формування особистості та виховання дитини в дусі єврейської культури і традицій, її творчої самореалізації.

Основу змісту курсу становлять вибрані твори **світової дитячої літератури** в обсязі, доступному молодшому школяреві. Вони допоможуть збагатити внутрішній світ дітей, їх уяву, розвинути почуття власної гідності, сприятимуть формуванню прагнення виражати себе у слові, тобто дозволять виховати загальну гуманітарну культуру. Разом з тим, підбір творів дозволяє забезпечити **варіативність і свободу вибору читання** учнями у відповідності з їх здібностями, можливостями і пріоритетами, а також з побажаннями батьків.

Принцип варіативності і свободи вибору обумовлює **відсутність суворих вказівок на кількість годин**, відведених на вивчення тих чи інших творів і тем: кількість годин, які вказані у даній програмі, є **орієнтовним**. Вчителі у співпраці з батьками та у відповідності з потребами і здібностями дітей можуть самотійно розподіляти час для класного й домашнього читання, а також читання сімейного або самотійного.

Передбачуваний для формування **комплекс знань, умінь і навичок** забезпечить всі сторони читацької підготовки.

Коло дитячого читання за роками навчання представлений концентрично з урахуванням доступності тематики, жанрів, характеру

літератури – єврейської та зарубіжної, створеної національними мовами та у перекладах.

Навчальний матеріал для кожного класу складають твори і книги різної вікової спрямованості.

Програма **першого класу** являє собою плавний перехід від «Букваря» до власне літературного читання. Читаючи прислів'я, загадки, казки, притчі, вірші, оповідання, школярі дізнаються про зображувально-виражальні засоби мови, способах вираження авторського ставлення до героїв і подій, навчаться інтуїтивно розуміти образну природу художнього тексту.

Діти отримують загальне уявлення про художню та наукову літературу, різноманітність жанрів фольклору і літератури, познайомляться з поняттями «автор», «назва твору», дізнаються про відмінності прози і поезії.

У **другому класі** передбачається подальше формування ставлення до літератури як до виду мистецтва, введення розуміння літературного тексту у контексті з живописом, вдосконалення навичок школярів розкривати сенс назви твору, пояснювати вчинки героїв, характеризувати портрети і мову персонажів.

У **третьому класі** продовжиться робота з виховання уважного ставлення учнів до художнього слова, формування загального уявлення про специфіку основних жанрів фольклору та літератури, розвиток емоційної сфери і творчих здібностей дітей.

У **четвертому класі** завершується формування основних умінь молодших школярів виконувати посильні узагальнення про особливості творчості та манери письменників, героїв художніх творів.

Тематика творів, що вивчаються в четвертому класі, відображає різносторонність життя дітей, їх відносини з навколишнім світом, передбачає ознайомлення з історичним минулим України та Ізраїлю, інших держав світу, а також знайомство з пригодницькою літературою.

Основними навчальними досягненнями в кінці четвертого року навчання повинні стати::

- початкові навички аналізу літературного твору;
- навички усного і письмового висловлювання в рамках основних літературних жанрів;
- первинне інтуїтивне орієнтування в світі доступної дитячому сприйняттю художньої літератури.

За жанрово-видовими особливостями навчальний матеріал представлений у системі послідовного освоєння жанрів від класу до класу. **Першокласники** зможуть практично розрізнити *прислів'я, казку, оповідання, вірш*. **Другокласники** познайомляться з особливостями *прислів'їв, загадок, казок, притч, легенд*, отримують уявлення про *літературну казку*, оволодіють навичками виразного читання *оповідання*, навчаться знаходити *рими у вірші*.

Третьюкласники отримують навички практичного розрізнення *епічних* і *ліричних* творів, читання та елементарного аналізу *казки, притчі, легенди, байки, оповідання, вірша*. **Четвертокласники** оволодіють вміннями та вдосконалять вміння вдумливо і виразно читати і аналізувати *притчі, легенди, сказання, оповідання, повісті, вірші*, ближче познайомляться з жанром *науково-популярної статті* та таке інше.

Авторський склад і характер курсу літератури

Основний авторський склад – імена й вибрані твори письменників, які є знаковими для літератури певного періоду. Імена письменників можуть повторюватися або змінюватися від класу до класу при дотриманні їх ціннісної і доступності віковим особливостям складової. Це насамперед класики єврейської літератури, багато з яких народилися в Україні або якимось чином з нею пов'язані: Шмуель Йосеф Агнон, Ісаак Башевіс Зінгер, Шолом-Алейхем, Хаїм Нахман Бялик, Шнеур Залман, Лев Мойсейович Квітко, Овсій Овсійович Дріз, Левін Кіпніс, Мір'ям Ялан-Штекеліс та інші.

До змісту програми органічно входять твори єврейських і зарубіжних письменників-класиків, відомих дитячих письменників єврейського походження, що представляють морально-естетичну цінність і є кращими зразками дитячої світової літератури XIX – XXI століть: Самуїла Маршака, Агнії Барто, Корнея Чуковського, Бориса Пастернака, Григорія Остера, Віктора Драгунського, Леоніда Яхніна, Олександра Пушкіна, Михайла Лермонтова, Афанасія Фета, Федора Тютчева, Сергія Єсеніна, Євгена Чарушина, Джанні Родарі, Дмитра Маміна-Сибіряка, Михайла Пришвіна, Віталія Біанкі.

Розподіл творів за роками навчання здійснюється з орієнтуванням на найбільш значущі зразкові твори, доступні певній віковій групі.

Ідеї ***особистісно орієнтованого навчання***, що передбачає індивідуалізацію читацької діяльності учнів, реалізуються в систематичному застосуванні *диференційованих завдань, завдань на вибір, широкому використанні творчих робіт* із текстом.

Вдосконалення навичок читання здійснюється постійно і системно на основі застосування різноманітних методів і прийомів: *словникова робота, вибіркоче читання, постановка навчального завдання перед читанням, цілеспрямоване перечитування, читання з передбаченням або з зупинками, читання за ролями, застосування комбінованого читання «учитель – учень», «учень – учитель»* і таке інше.

Літературне читання та літературні бесіди є основною організаційною формою роботи. Знайомство з книгою, читання і аналіз твору супроводжуються даними про час їх створення, подіях історії та культури, життя письменника тощо. Ці форми роботи будуються на основі *виразного читання, діалогу* більш досвідченого читача зі своїми молодшими співрозмовниками та використання всіх методів вивчення твору, доступних дітям.

До комплексу методів, що забезпечують ефективне освоєння програми навчання, входять *емоційно-понятійний метод, метод пояснювального або коментованого читання, прогнозованого читання з зупинками, читання з передбаченням, читання-розглядання, творчого читання*. Їх розумне використання визначається рівнем і характером підготовки учнів, специфікою навчального матеріалу творів, задуму уроку, творчим підходом вчителя до реалізації програми.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тематика літературного читання даного курсу різноманітна і відповідає вимогам Державного стандарту початкової освіти України і національно-культурним традиціям єврейського народу:

- про Батьківщину, любов до неї;
- про історію України та Ізраїлю;
- про фольклор, традиції та звичаї українського, єврейського та інших народів світу;
- про світ дитинства, відношення дітей і дорослих;
- про шкільне життя, про учнів та вчителів, важливості знань;
- про культуру людських відносин, ввічливість, вихованість;
- про роль сім'ї в житті людини, необхідність поваги до старших;
- про особисту відповідальність, вірність ідеалам, відданість у дружбі;
- про красу людської душі, доброту, чуйність, щедрість;
- про природу, тварин і рослини;
- про пори року;
- про види мистецтва, його значення в житті людини.

Інтеграція змісту програмного літературного читання і читання творів єврейського циклу відбувається на основі календарно-тематичного принципу:

- у розділи про пори року включені твори єврейської літератури, присвячені календарним святкам єврейського народу;
- творам, призначеним для роздумів про життя, призначення людини у світі, культурі і мистецтві, відповідають твори про культурні та духовні традиції єврейського народу;
- в усі розділи включені найбільш значущі й доступні для віку молодших школярів притчі, афористичні висловлювання єврейських мудреців.

При вивченні тем курсу учням надається **право вибору** віршів для вивчення напам'ять та читання окремих художніх творів із тих, що запропоновані у рамках програми.

Розділ **«Сімейне читання»** (або «Прочитай на канікулах»), що органічно увійшов у курс літературного читання, є безпосереднім продовженням навчального процесу і спрямований на відродження сімейної освіти, зміцнення взаєморозуміння між батьками і дітьми.

1 клас
(приблизно 35 годин)
Післябукварний період

Зміст навчальної діяльності	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Коло читання	
<p>Знайомство із творами єврейської, української літератури, окремими творами зарубіжної дитячої класики.</p> <p>Усна народна творчість Практичне знайомство з малими фольклорними жанрами: прислів'ями, загадками, казками, притчами.</p> <p>Казки народів світу Українська народна казка «Заєць і сніг», угорська народна казка «Два жадібних ведмедика», якутська казка «Як білка і заєць один одного не впізнали»</p> <p>Проза Авторські казки Левін Кіппіс «Еліезер і Морковка», «Лис-Обманщик і півник-Розумник» Статті про Україну та Ізраїль, їхню історію; оповідання та вірші про традиції та звичаї єврейського народу Ольга Яшина «Золотий Єрусалим»; Руслана Мещерякова «Для чого потрібно читати благословення», «Листівка»; Михайло Геллер «Хай буде добрим новий рік!»; Єлизавета Мельникова «Шофар»; Давид Бунімович «Свято Хануки»; Олена Трушкіна «Я малюю ханукію», «Свято світла», «Головна свіча», «Хто важніше за всіх», «Ту би-Шват», «Як виростити дерево», «Казкова коробочка», «Вогнище дружби», «Сірник і багаття»; Шуки Шалом «П'ятнадцятого числа місяця иват...», «Зернятко»; Євген Лопатник «Без иматка хліба всюди туга»; Рівка Еліцур «Рут-«хамець»; Ілля Хниченко «У мацепекарні»</p> <p>Оповідання Едуард Шим «Хто як одягнений», «Хліб росте»; Симон Соловейчик «Наша Батьківщина»; Олександр Мітта «Шар у віконці»; Яков Пінясов «Ким бути і ким не бути?»; Саймон Сертнер «Нагорода»; Яков Тайц «Усе тут»; Костянтин Ушинський «Гуси», «Бджілки на розвідках», «Діти у гаю»; Василь Сухомлинський «Чому ти вчора не</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Правильно називає жанри прочитаних творів усної народної творчості.</p> <p>Уміє правильно читати і переказувати казки та притчі, пояснювати сенс прислів'їв.</p> <p>Уміє знаходити та читати прізвище, ім'я та по батькові письменника в книзі.</p> <p>Уміє розрізняти книги оповідань, віршів і казок з яскраво вираженими показниками: ілюстраціями, заголовками, характером подання тексту.</p> <p>Уміє пояснити сенс назви, визначити авторську позицію в оповіданні.</p> <p>Уміє дати характеристику героям за допомогою слів-визначень, передати своє ставлення до них.</p>

шукав мої окуляри?»; **Сергій Баруздин** «Хто?», «Найпростіша справа», «Як Маша стала дорослою», «Коли люди радіють», «Для чого руки потрібні», «Смородинка», «Потрібний цвях»; **Валентин Катаєв** «Гриби»; **Микола Сладков** «Осінь на порозі»; **Геннадій Циферов** «Клен», «Маленький тигр», «Паровозик із Ромашкова»; **Володимир Сутєєв** «Яблуко», «Під грибом», «Мишеня і олівець», «Примхлива кішка»; **Костянтин Паустовський** «Мешканці старого будинку»; **Валентина Осєєва** «Добра господарочка», «Погано», «Хто господар?», «Випадок», «Синє листя»; **Микола Носов** «На гірці», «Латка»; **Євген Пермяк** «Знайомі сліди», «Перша рибка», «Пічугін міст»; **Сем Макбратни** «Знаєш, як я тебе люблю?»; **Іван Соколов-Микитов** «Весна красна»; **Геннадій Снегірьов** «Лисиця», «Лось», «Білка», «Вовк», «Заєць»; **Михайло Пляцковський** «Урок дружби», «Пісенька для карнавалу»; **Олена Трушкіна** «Свято забутих речей», «В гості до дерева», «Старий і яблука», «Маша і гості»; **Маріанна Бекерман** «Горда пшениця»; **Лідія Кон** «Перша книга про рослини»; **Марія Скребцова** «Три братця», «Блакитна сукня»

Поэзия

Вірші

Лев Квітко «Бабусіні руки»; **Діна Левінзон** «Там, де ми з тобою живемо»; **Платон Воронько** «Краще немає рідного краю»; **Агнія Барто** «До школи», «Образ», «Мотузочка»; **Раїм Фархаді** «Моя мрія»; **Олена Благініна** «Букварик», «Бабуся-турбота», «Наш дідусь», «Вогник», «Мороз»; **Роман Сеф** «Читачу»; **Віра Шифріна** «Книжчин дім»; **Самуїл Маршак** «Школярєві на пам'ять», «Дітки в клітці», «Де обідав горобець», «Хороший день», «Звідки стіл прийшов?», «Урок ввічливості», «Ось який розсіяний»; **Сергій Міхалков** «О, скільки в цьому будинку книг!», «Мій щеня», «Пісенька друзів», «Про мімозу», «А що у вас?», «Годинник», «Важливі справи», «З нами сміх!»; **Валентин Берестов** «Портфель», «Любили тебе без особливих причин»; **Яков Акім** «Осінь», «Жаднюга», «Неумейка», «Хліб», «Джерело»; **Олексій Плещєєв** «Осіння пісенька», «Ластівка»; **Іван Суріков** «Зима»; **Володимир Маяковський** «Що таке добре і що таке погано?»; **Юліан Тувім** «Овочі», «Лист до всіх дітей по одній дуже важливій справі», «Все для всіх», «Де окуляри?»; **Олександр Прокоф'єв** «Боровик», «Опеньок»; **Корній Чуковський** «Айболить», «Федорине горе»; **Марія Лангер** «Сім'я»; **Юнна**

Учень / учениця

Уміє відрізнити вірш від прозового твору, знайти риму, визначити ритм.

<p>Мориц «Розмовляли речі», «Шкарпетки», «Хто сильніший», «Жила-була цукерка», «Кім-мореплавець», «Що на що схоже»; Емма Мошковська «Ніс, умийся!», «Дідусь Дерево», «Один день із життя дерева», «Не віриться», «Кислі вірші»; Ян Бжехва «Муха-чистюха»; Бертольд Брехт «Зимова розмова через квартиру»; Володимир Орлов «Знайомі сліди», «Кольорове молоко»; Джанні Родарі «Чим пахнуть ремесла?»; Борис Заходер «Що всього найважче», «Ма-тарі-карі», «Квіток на дачу Літо», «Це дуже цікаво»; Георгій Ладонищikov «Повертаються співаки»; Овсій Дріз «Як зробити ранок чарівним»; Міра Алечкович «Цирк»; Інна Гамазкова «Дресировальники»; Елла Титова-Ромм «Віка і синя картина», «Художник».</p> <p>Сімейне читання Ілля Хниченко «Пробач мене, будь ласка», «Капарот»; Михайло Геллер «Суккот», «Усі пішли із дому»; Рівка Еліцур «Ми будемо сукку»; Олена Трушкіна «Конкурс дружби»; Сергій Баруздин «Як Альошці вчитися набридло»; Това Гершкович «Історія вовчка»; Корній Чуковський «Мойдодир»; Геннадій Циферов «Різнокольорові звірята», «Комашка, яка хотіла стати великою»; Олег Козирев «Спокійне АЛЕ і добре У»; Григорій Остер «Він попався», «Як гусеня загубилося», «Обережно, мавпочки», «Відлуння»; Віра Чапліна «Малятко»; Борис Заходер «Казка про всіх на світі»; Віктор Голявкін «Карусель у голові».</p>	
Формування і розвиток навички читання	
<p>Спосіб читання Читання вголос: усвідомленість, правильність, плавність. Читання мовчки. Темп читання вголос Уповільнення та прискорення темпу читання. Оперативне поле читання. Темп читання та зміст твору. Звукова культура мовлення Вимова слів під час читання. Усвідомленість читання Пряме і переносне значення слів у літературному творі. Смислові зв'язки між реченнями і частинами тексту. Смислова здогадка.</p>	<p>Учень / учениця Читає вголос правильно, свідомо, цілими словами або по складах важкі слова. Володіє початковими уміннями читати мовчки. Читає в різному темпі з уповільненням і прискоренням у залежності від змісту тексту (з допомогою вчителя). Знаходить і пояснює значення слів, вжитих у прямому й переносному значенні. Виявляє в тексті незрозумілі слова і вирази, користується довідковим матеріалом.</p>

<p>Цілісність змісту тексту. Виразність читання Пауза між пропозиціями. Ритмічні паузи. Сила голосу, тон і зміст та жанрова специфіка твору.</p>	<p>Прогнозує орієнтовний зміст тексту, окремих його частин за заголовком, ілюстраціями. Читає, роблячи необхідні паузи, володіючи силою голосу.</p>
Літературознавча пропедевтика	
<p>Слухання і читання тексту з заданою цільовою установкою. Перечитування і вибіркоче читання з метою уточнення розуміння твору. Участь у переказі твору, який веде вчитель (відповіді на запитання, переказ епізоду). Практичне розрізнення жанрів (казка, вірш, оповідання) на основі заголовка, ілюстрацій, типу розташування тексту і т. п. Визначення теми і основної думки твору. Визначення сюжету і композиції (без називання термінів): вступ (початок), основна частина, кінцівка; послідовності подій у творі, їх зв'язку. Виділення героїв (персонажів) твору, пояснення їх вчинків. Практичне знайомство з багатозначністю слова в контекстній мові. Загальне уявлення про автора як творця твору.</p>	<p>Учень / учениця Уміє читати і розуміти текст на фактичному рівні, відповідаючи на запитання: <i>про кого йдеться, де відбувалася дія, коли?</i> Уміє розрізняти розповідь і казку на основі мовних особливостей жанрів, їх героїв. Уміє відрізняти віршований текст від прозового, спираючись на почуття ритму і рими. Відтворює послідовність подій у творі, встановлює і пояснює зв'язок між подіями (з питань вчителя). Називає героя (героїв) твору, розрізняє позитивні й негативні вчинки персонажів, знаходить опис зовнішності персонажів, факти про їхні вчинки.</p>
Мовленнєва і творча діяльність	
<p>Виразне читання окремих епізодів тексту після його аналізу та попередньої підготовки під керівництвом учителя. Участь у колективному читанні твору. Вільні висловлювання – відповіді на запитання «<i>Чим сподобався (не сподобався) герой?</i>». Розгадування загадок на основі порівняння з реальними предметами. Участь у постановці «живої» картинки по прослуханому твору, найпростішої драматизації. Участь у виступі перед аудиторією на уроці-ранку. Участь у літературних іграх, у складанні тематичної книжкової виставки.</p>	<p>Учень / учениця Уміє брати участь у «живій картинці», виконуючи певну роль. Уміє декламувати вірші при хоровому проговорюванні, чуючи і повторюючи інтонації ведучого (вчителя). Знає напам'ять окремі вірші (3-4 вірша за вибором учителя і учнів).</p>

2 клас
(70 часів)

Зміст навчальної діяльності	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Коло читання	
<p>Знайомство з єврейською та зарубіжною літературою із пріоритетом літератури ХХ століття.</p> <p>Спрямованість тематики: <i>батьківщина і історія, сім'я, школа, відносини між однолітками, дружба, пори року, людина і природа, здоров'я людини.</i></p> <p>Усна народна творчість (практичне освоєння): загадки, прислів'я, казки про тварин, єврейські казки, притчі, пісні народів світу.</p> <p>Казки народів світу <i>Ненецька народна казка «Зозуля», російські народні казки «Ведмідь і миша» і «Майстер на всі руки», туніська народна казка «Скупий і живописець»</i></p> <p>Казки з «Аггади»: <i>«Пророк Еліягу у великодню ніч»</i> Хасидські притчи: <i>«Аарон – миротворець», «Маленький пустун»</i></p> <p>Проза Авторські казки Володимир Конюхов <i>«Ква-ква дружба»</i></p> <p>Статті про Україну та Ізраїль, їхню історію; оповідання та вірші про традиції та звичаї єврейського народу</p> <p>Лідія Обухова <i>«У Києві», «Усе це – Київ»</i> (фрагменти); Михайло Лівшиц <i>«Декларація незалежності Ізраїля»</i> (фрагмент у переказі); Олександр Підсуха <i>«Дума про Україну»</i>; Олексій Старіков <i>«Мама і Батьківщина»</i>; Володимир Орлов <i>«Рідне»</i>; Богдан Чалый и Олександр Пархоменко <i>«Сказання про Кия»</i> (переклад Якова Акіма); Герман Гуревич <i>«Заповітній надії – дві тисячі років...»</i>; Віктор Шаніро <i>«Відпочинок і радість», «Народ мій живий»</i>; Рівка Еліцур <i>«Найкращий день», «Оріт і суботні ангели», «Радісного, мирного року!», «Брати», «Суккот шалом», «Тора і мед», «Що за шум?», «Співаємо разом»</i>; Володимир Каганов <i>«Тора»</i>; Трактат Бехорот <i>«Хоні Гамагел і старий, який сажав ріжкове дерево»</i></p> <p>Оповідання Ісаак Башевіс-Зінгер <i>«Пануга на ім'я Дрейдл»</i>; Віктор Драгунський <i>«Англієць Павля», «Би»,</i></p>	<p style="text-align: center;">Учень / учениця</p> <p>Упізнає жанри прочитаних творів усної народної творчості. Правильно читає і переказує казки і притчі, пояснює сенс прислів'їв. Знає характерні ознаки жанру притчі, визначає тему притчі, її моральний сенс.</p> <p>Розуміє відмінності літератури як особливого виду мистецтва. Уміє відрізнити літературний твір від наукового. Уміє визначити тему літературного твору і правильно сформулювати її. Розуміє, навіщо письменник створює свої твори. Уміє практично розрізнити віршовану і прозаїчну мову, жанри вірша та оповідання, пояснити призначення художніх засобів поезії і прози.</p> <p>Усвідомлює важливість читання, правильно розуміє роль читача в розумінні прочитаного.</p> <p>Уміє вибирати книгу з ряду книг, спираючись на задані показники: тему, жанр, прізвище письменника, заголовок творів.</p>

«Сестра моя Ксенія»; **Ніна Демідова** «Віконний зошит»; **Олександр Светлов** «Чарівний горіх»; **Казіміра Полякова** «Синичка-фізкультурниця», «Квакушка», «Заєць та їжак», «Лінива муха»; **Віктор Голявкин** «Яндрєєв», «Як я під партою сидів»; **Микола Сладков** «Осінь ялинка», «Золотий дощ», «Чому листопад строкатий?», «Відчайдушний заєць», «Заєць загадує загадку», «Чарівна паличка», «Синичий запас», «Белкін мухомор», «Весняна лазня», «Ведмежа гірка»; **Віталій Біанкі** «Страшно...», «Книга зими», «Купання ведмежат»; **Іван Соколов-Мікітов** «Відлітають журавлі», «Зима завірюшна»; **Юрій Яковлев** «Мама»; **Валентина Осєєва** «Сини», «Печиво», «Чому?»; **Алла Потапова** «Бабусина наука»; **Михайло Пляцківський** «Як ослик Алфавіт навчався поважати старших», «Щасливий день»; **Клавдія Лукашевич** «Зима»; **Лев Толстой** «Заєць»; **Микола Козлов** «Скляна антилопа»; **Євген Пермяк** «Найстрашніше»; **Любов Воронкова** «Що сказала б мама»; **Євген Чарушин** «Страшна розповідь»; **Микола Носов** «Мишкова каша»; **Едуард Успенський** «Крокодил Гена і його друзі» (уривок); **Михайло Лівшиць** «Як такса Люся вигодувала кошеня Васю»; **Това Гершкович** «Пані Горобчик і мигдальне дерево»; **Юрій Ярмиш** «Ветришко»; **Сергій Баруздин** «Навіщо білці хвіст»; **Юрій Збанацький** «Сластьонка»

Поезія

Байки

Езоп «Сини селянина», «Лисиця і виноград»; **Іван Крилов** «Бабка і мураха», «Слон і Моська»

Вірші

Белла Бєлова «Перше вересня»; **Наталія Кончаловська** «Город»; **Борис Заходер** «Два і три», «Ніхто», «Ми – друзі», «Шкідливий кіт»; **Володимир Орлов** «Живий буквар»; **Агнія Барто** «Дзвінки», «У папи іспит», «Дві бабусі»; **Яков Акім** «Осінь», «Перший сніг», «Квітень»; **Олександр Пушкін** «Вже небо осінню дихало...»; **Олексій Плещєєв** «Осінь пісенька», «Весна»; **Афанасій Фєт** «Ластівки пропали...», «Дивовижна картина»; **Іван Нікітін** «Перший сніг»; **Іван Суріков** «Зима»; **Костянтин Бальмонт** «Горобець», «Осінь»; **Ольга Висотська** «Що нам осінь принесла?»; **Самуїл Маршак** «Кіт і ледарі»; **Хана Левіна** «Вранці»; **Сергій Міхалков** «Ліфт і олівець», «Чудові таблетки»; **Ірина Гамазкова** «Мойй мамі»; **Ірина Токмакова** «Осинка», «Дуб», «Горобина»; **Георгій Ладонічиков** «Здрастуй, зимонька-зима»; **Сергій Погореловський** «Снігова

<p>казка»; Володимир Коркін «Не вмію бути один»; Едуард Успенський «Усе в порядку»; Юнна Моріц «Йде весна по місту»; Валентин Берестов «Кошкін щеня»; Юрій Коринець «Чарівний лист»</p> <p>Сімейне читання Ривка Елицур «Йом-кіпур Шломіт и Рахелі», «Кукі»; «Квіти до суботи і «Дітки-додому», «Що сповістив келих пророка Еліягу»; Євген Пермяк «Про два колеса», «Хто меле муку», «Хитрий килимок», «У кільця нема кінця»; Ліліан Муур «Крихітка Єнот і той, хто сидить у ставку»; Євген Шварц «Казка про втрачений час»; Іван Соколов-Микитов «Червоне літо»; Микола Сладков «Кропивне щастя»; Василь Сухомлинський «Камінь»</p> <p>Міжпредметні зв'язки Знайомство з живописом Ісаака Левітана, Василя Сурікова, Олексія Саврасова, Івана Шишкіна в контексті літературних творів.</p>	
Формування і розвиток навички читання	
<p>Спосіб читання Читання вголос: стале плавне читання цілими словами. Читання мовчки.</p> <p>Темп читання вголос Уповільнення та прискорення темпу читання. Темп читання та зміст твору.</p> <p>Правильність читання Звукова культура мовлення. Вимова слів під час читання.</p> <p>Усвідомленість читання Пряме і переносне значення слів у літературному творі. Смислові зв'язки між реченнями і частинами тексту. Смислова здогадка. Цілісність змісту тексту.</p> <p>Виразність читання Пауза між пропозиціями. Ритмічні паузи. Сила голосу, тон і зміст та жанрова специфіка твору.</p>	<p>Учень / учениця Читає наприкінці навчального року вголос правильно, свідомо, плавно цілими словами (важкі слова – по складах). Володіє початковими вміннями читати мовчки. Читає в різному темпі з уповільненням і прискоренням; вибирає темп читання залежно від змісту тексту. Розуміє і пояснює значення слів, вжитих у прямому й переносному значенні, вміє користуватися довідковим матеріалом. Уміє прогнозувати зміст тексту, окремих його частин за заголовком, ілюстраціями. Знаходить у тексті відповіді на поставлені запитання. Читає, роблячи необхідні паузи, володіючи силою голосу, свідомо інтонує речення.</p>
Літературознавча пропедевтика	

<p>Слухання і читання тексту з цільовою установкою визначити <i>тему</i> і <i>основну думку</i>.</p> <p>Перечитування і вибіркоче читання тексту за завданням учителя з метою визначення <i>сюжету</i>, <i>композиції</i> твору (без зазначення термінів), смислових частин (<i>вступу</i>, <i>основної частини</i>, <i>кінцівки</i>).</p> <p>Участь у колективному повному <i>переказі</i> тексту – переказі <i>епізоду</i> (<i>епізодів</i>).</p> <p>Виділення <i>епізодів</i> твору у відповідності з заданими заголовками або з метою скласти план.</p> <p>Практичне розрізнення фольклорних <i>жанрів</i>: <i>загадка</i>, <i>прислів'я</i>, <i>казка</i>, <i>притча</i>.</p> <p>Практичне розрізнення на основі яскраво виражених мовних відмінностей (<i>лексика</i>, <i>ритм</i> і <i>рима</i>) <i>вірша</i>, <i>оповідання</i>, <i>казки</i>.</p> <p>Уявлення про <i>персонажа</i> (<i>характер</i>): розрізнення персонажів твору, виділення <i>головного героя</i>.</p> <p>Уявлення про <i>мову твору</i>: визначення окремих зображувально-виразних засобів мови при читанні та аналізі твору, характеристиці героїв.</p> <p>Загальне уявлення про <i>автора</i> твору, виявлення його позиції в тексті.</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Правильно відповідає на питання, поставлене перед читанням як цільова установка.</p> <p>Користується перечитуванням або вибіркочим читанням за завданням учителя.</p> <p>Уміє переказати окремий епізод твору.</p> <p>Орієнтується в побудові твору; вміє виділити смислові епізоди твору та скласти на їх основі план.</p> <p>Уміє практично розрізняти і називати твори, де явно виявляються особливості жанру: <i>загадка</i>, <i>прислів'я</i>, <i>казка</i>, <i>притча</i>, <i>байка</i>, <i>вірш</i>.</p> <p>Називає персонаж, його вчинки, місце дії; характеризує персонаж на основі слів, заданих учителем.</p> <p>Має загальне уявлення про автора, вміє знайти відомості про нього в наданих джерелах.</p>
<p>Мовленнєва і творча діяльність</p>	
<p>Виразне читання художнього тексту після його коментування та аналізу.</p> <p>Участь у колективному читанні та декламації.</p> <p>Участь у бесіді за прочитаним твором: слідування за ходом бесіди, відгук на питання і змістовні відповіді на них.</p> <p>Постановка запитань за змістом прочитаного тексту.</p> <p>Читання твору за ролями, участь в інсценізації, драматизації.</p> <p>Розгадування загадки на основі міркувань.</p> <p>Розучування віршів за опорними словами; декламація віршів перед аудиторією.</p> <p>Участь у літературних іграх, у складанні книжкових виставок тощо.</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Уміє читати епізод, беручи участь у колективному читанні і декламації.</p> <p>Уміє брати участь у бесіді: розуміє запитання і відповідає на поставлене питання.</p> <p>Уміє самостійно поставити запитання до тексту.</p> <p>Уміє виконувати роль одного з персонажів при драматизації.</p> <p>Уміє побудувати міркування при розгадуванні загадки.</p> <p>Бере участь у літературних іграх; вміє підбирати книги для книжкових виставок.</p> <p>Знає напам'ять кілька віршів (<i>4 – 5 віршів за вибором учителя і учнів</i>).</p>

**3 клас
(70 годин)**

Зміст навчальної діяльності	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Коло читання	
<p>Знайомство з усною народною творчістю, творами літератури XIX і XX століть, творами сучасних авторів.</p> <p>Спрямованість тематики: рідна країна, традиції та звичаї єврейського та українського народів, державні та народні свята, духовні та моральні цінності людства, праця душі, дитинство, шкільні роки, дружба, цінність родини, стосунки між дорослими і дітьми, повага до старших, здоров'я й умови його збереження.</p> <p>Усна народна творчість (практичне освоєння): прислів'я і приказки, казки народів світу, єврейські казки, притчі та легенди.</p> <p>Казки народів світу Індійська народна казка «Про сварку птахів» Казки з «Агади»: «Хлопчик і свіча», «Безцінний товар», «Прихований скарб» Казки євреїв Туніса: «В канун Песаха», «Прихований скарб» Хасидські притчі та легенди: «Цар Соломон і бджола»; «Пророк Іона»; «Вчений і його друзі»; «Вавилонська вежа»; «Скляна людинка»; «Дерево – свідок»; «Кури в гостях»</p> <p>Проза Авторські притчі Ангел Каралійчев «Каміння і цегла»; Леонід Пантелєєв «Дві жаби»; Людмила Тяжелкова «Притча про дружбу»; Шмуель Йосеф Агнон «Половина успіху» Статті про Україну та Ізраїль, їхню історію; оповідання та вірші про традиції та звичаї єврейського народу Станіслав Романовський «Київ»; Світлана Балагула «Марроні»; Моллі Кон «Самий солодкий звук»; Хаїм Нахман Бялік «Цариця Субота»; Левін Кіппіс «Латунні свічники»; Пінхас Ландер «Мідні свічники»; Саймон Сертнер «Йосеф виановує шабат»; Двора Омер «Короа для голови року»; Рівка Еліцур «Чому на Рош А-Шана їдять яблука з медом», «Звичаї Рош А-Шана»; Зеєв Гуфельд «Сукка Міхалі»; Сімон Сертнер «Слова і пір'я», «Друзі і каміння»; Мірі Цалельзон «Найкрасивіша сукка»; Еліезер</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Визначає жанр прочитаного твору: казка, притча, легенда, оповідання, байка, вірш.</p> <p>Розрізняє фольклорні та авторські твори; називає головні відмінності між усною народною творчістю та літературою.</p> <p>Уміє розрізнити малі жанри фольклору.</p> <p>Уміє коментувати зміст прислів'їв, визначити їх мудрість.</p> <p>Знає особливості жанру казки, відрізняє казку від притчі і легенди.</p> <p>Знає особливості жанру оповідання, відрізняє його від жанру легенди і притчі.</p> <p>Називає із кола опрацьованих творів основні теми читання, прізвища та імена 4 – 5 письменників, їх твори.</p> <p>Пояснює значення книги в житті людини.</p>

Штайнберг «Чотири види рослин»; **Борис Фінкельштейн** «Ханука»; **Давид Бунімович** «Ханука»; **Йохевед Сегал** «Шанування батька»; **Ар'є Ротман** «Кипарис і пальма»

Оповідання

Ісаак Башевіс-Зінгер «Коза Злата», «Ханука в батьківському домі»; **Шмуель Йосеф Агнон** «Радість», «Пасхальне застілля»; **Юрій Яковлєв** «Про нашу Батьківщину»; **Віктор Голявкін** «Був не крайній випадок»; **Віктор Драгунський** «Треба мати почуття гумору», «Фантомас»; **Михайло Ільїн і Олена Сегал** «Що з чого»; **Дмитро Мамін-Сибіряк** «Сіра Шийка»; **Віталій Біанкі** «Синичкин календар», «Заєць на дереві», Червона гірка»; **Василь Сухомлинський** «Хай буде і соловей, і жук»; **Наталія Абрамцева** «Казка про туман»; **Яков Акім** «Слухати і відгукуватися»; **Олена Чепілко** «Друзі»; **Анатолій Валєвський** «Потрібна подруга!»; **Леонід Пантелєєв** «Новенька»; **Петро Бондарчук** «Гірка малина»; **Іван Соколов-Микитов** «Лісове життя»; **Надія Надєждіна** «Живопис»; **Георгій Скребицький** «Маленький лісівник»; **Микола Сладков** «Курорт «Бурулька»»; **Юрій Нагібін** «Зимовий дуб»; **Марія Скребцова** «Квітка кактуса»; **Микола Носов** «Фантазери» (уривки); **Володимир Желєзніков** «Хлопчик з фарбами»; **Джанни Родари** «Пуговкін будиночок», «Казки по телефону»; **Михайло Пришвін** «Як розпускаються різні дерева», «Жабеня»; **Ніна Артюхова** «Зовсім однакові», «Велика береза»; **Андрій Платонов** «Невідома квітка»; **Едуард Шим** «Брат і молодша сестра»; **Олександра Лопатіна і Марія Скребцова** «Кому потрібна вода»

Поэзия

Байки

Езон «Лиса і виноград», **Іван Крилов** «Мавпа і окуляри», «Дзеркало і мавпа», «Дві бочки», «Лисиця й виноград», «Зозуля і півень»

Вірші

Михайло Матусовський «З чого починається Батьківщина?»; **Овсей Дріз** «Люди всюди різні», «Бісерна закладка»; **Лев Квітко** «На ковзанці», «Лижники»; **Дмитро Луценко** «Київ мій»; **Ірина Соковня** «Хороша відмітка»; **Валентин Берестов** «Шкільні замальовки»; **Юрій Ентін** «Дорогою добра»; **Яков Акім** «Слово друг»; **Дасі Рабінович** «Кола радості»; **Сергій Єсенін** «Береза», «Співа зима – агукає»; **Анатолій Костецький** «Бюро знахідок»; **Володимир Орлов** «Казка про скляну людинку»; **Юнна**

<p>Моріц «Сто фантазій»; Михайло Пляцковський «Дні стоять погожі...»; Олександр Шибасєв «Що може бути сім'ї дорожче?»; Петро Синявський «Моя мама»; Василь Фетісов «Що таке літо?»</p> <p>Сімейне читання Всеволод Гаршин «Жаба-мандрівниця»; Двора Омер «Справжнє прощення»; Ефраїм Ді-Захав «В дідовій сукке»; Віктор Голявкін «Маленька брехня»; Ісаак Башевіс-Зінгер «Менаше и Рохл», «Господин»; Менахем Бистрицький «Настановлення»; «Легенди, притчі та сказання про великого раввіна»</p> <p>Міжпредметні зв'язки Знайомство з окремими картинами Ісаака Левітана, Василя Полєнова, Миколи Глущенка, Ігоря Грабаря, Аркадія Пластова, Ілекса Беллера в контексті літературних творів.</p>	
Формування і розвиток навички читання	
<p>Спосіб читання Читання вголос цілими словами і групами слів. Читання мовчки.</p> <p>Виразність читання Тон, темп, гучність читання. Логічний наголос.</p> <p>Темп читання і правильність розуміння прочитаного Смислова здогадка і темп читання. Звукова культура під час читання. Оперативне поле читання.</p>	<p>Учень / учениця Читає наприкінці навчального року вголос правильно, свідомо, виразно, цілими словами і групами слів. Читає мовчки: очима (без артикулювання), свідомо. Під час читання вибирає і застосовує (самостійно та з допомогою вчителя) тон, темп, гучність читання, логічний наголос з урахуванням змісту та специфіки твору. Вибирає темп читання, прийнятний для розуміння прочитаного. Виконує за завданням учителя вправи різних видів, спрямовані на розвиток темпу читання вголос і мовчки.</p>
Літературознавча пропедевтика	
<p>Читання тексту художнього твору з заданою цільовою установкою на його подальший аналіз, встановлення <i>теми, основної думки</i>.</p> <p>Перечитування і вибіркоче читання тексту твору для доказової аргументації при аналізі.</p> <p>Уявлення про <i>сюжет</i> (без вживання термінів), його</p>	<p>Учень / учениця Визначає в епічному творі початок, основну частину, кінцівку, пояснює їх взаємозв'язок після його аналізу. Знаходить потрібний епізод у</p>

<p>основних елементів: <i>вступу, основної частини, кінцівки</i> твору, їх взаємозв'язку; виділення в оповіданні події, що визначає смислову і моральну спрямованість твору.</p> <p>Визначення <i>послідовності</i> окремих <i>епізодів</i>, розрізнення епізодів за ступенем смислового навантаження.</p> <p>Уявлення про <i>композицію</i> (без вживання термінів), її найпростіші елементи: <i>пейзаж, портрет, діалог</i>.</p> <p>Повний і короткий <i>переказ</i> послідовно виділених епізодів (подій) і складання плану твору як змістовного переліку подій.</p> <p>Участь у колективному переказі.</p> <p>Уявлення про <i>героїв (персонажів)</i> твору; характеристика героя на основі відомостей з твору: <i>портрет, історія життя, вчинок, ставлення</i> до нього інших персонажів.</p> <p>Розрізнення <i>головних і другорядних персонажів</i> твору.</p> <p>Коментування вчинків героїв (персонажів) твору (<i>позитивні і негативні</i>).</p> <p>Передбачення в процесі читання подальшого розвитку подій на основі особливостей характеру і <i>поведінки</i> (вчинку) героїв.</p> <p>Уявлення про <i>автора</i> твору, розуміння взаємозв'язку: <i>автор – твори, книжки; автор – теми</i>.</p> <p>Виявлення ставлення автора до героя за прямими характеристиками, заданими в тексті.</p> <p>Освоєння епізодів з життя і діяльності письменника.</p> <p>Уявлення про особливості мови твору – <i>яскравих, точних образних виразах, епітетах, порівняннях, метафорах</i> (без вживання термінів), використовуваних для характеристики персонажів, опису природи.</p> <p>Практичне розрізнення ліричних творів: <i>пейзажна лірика, лірика сюжетна</i>.</p> <p><i>Анотація</i> твору з урахуванням жанру, подій, характерів героїв і емоційно-моральної спрямованості твору.</p>	<p>творі за завданням учителя; зіставляє епізод з відповідною ілюстрацією до твору.</p> <p>Знаходить у структурі тексту пейзаж, портрет людини, інших живих істот; пояснює їх роль у творі.</p> <p>Знаходить у тексті діалог, називає його учасників.</p> <p>Визначає головного і другорядного персонажів, характеризує їх на основі отриманих відомостей.</p> <p>Пояснює (самостійно та з допомогою вчителя), чому той чи інший вчинок персонажа є позитивним або негативним, і підтверджує свою думку рядками з тексту.</p> <p>Пояснює, що письменник може бути автором низки творів (книг) на певну тему, наводить приклади.</p> <p>Виявляє ставлення автора до зображуваних подій і вчинків героїв, підтверджує свою думку рядками з тексту (з допомогою вчителя).</p> <p>Розповідає про епізоди з життя і діяльності письменників, чий твори прочитані.</p> <p>Виділяє в художньому тексті описи природи, образні вирази, епітети, порівняння, метафори, пояснює їхню роль (практично).</p> <p>Розрізняє ліричні жанри.</p>
Мовленнєва і творча діяльність	
<p>Розповідь про книгу до її читання з опорою на зовнішні показники змісту: автор, заголовок, ілюстрації, титульні дані.</p> <p>Участь у колективному читанні і декламації.</p> <p>Участь у бесіді з прочитаного твору: відповіді на поставлені питання, слухання виступів учасників</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Уміє скласти розповідь про книгу та її автора, спираючись на власні знання та довідковий та ілюстративний апарат.</p> <p>Уміє виразно читати окремі</p>

<p>бесіди, доповнення відповідей і міркувань прикладами з прочитаного тексту.</p> <p>Розповідь про героя і книгу за заданою схемою; вираз у вільному висловлюванні оціночного судження про героя і твір (книгу).</p> <p>Розучування віршів за логічними опорами, питаннями, декламація віршів перед аудиторією.</p> <p>Участь в інсценізації й драматизації.</p> <p>Участь у літературних іграх, самостійне складання запитань і завдань до літературних ігор.</p>	<p>епізоди тексту після його аналізу та попередньої підготовки.</p> <p>Уміє виступати в ролі читця при колективному читанні.</p> <p>Уміє будувати розповідь про героя і книгу, бути учасником бесіди про них; виступати з декламацією віршів, брати участь в інсценізації.</p> <p>Уміє грати в літературні ігри, складати завдання до них за аналогією з видом, освоєним на практиці.</p> <p>Знає напам'ять кілька віршів (5 – 6 віршів за вибором учителя і учнів).</p>
--	--

**4 клас
(70 годин)**

Зміст навчальної діяльності	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Коло читання	
<p>Знайомство з усною народною творчістю, творами єврейської та світової літератури XIX і XX століть, творами сучасних авторів.</p> <p>Спрямованість тематики: <i>батьківщина і патріотизм, людина і світ навколо неї, святість традицій і звичаїв народу, будні і свята, людина і її віра, таланти і покликання, краса в природі і в житті, важливість родини та родинних зв'язків, почуття власної гідності та повага до людей, відповідальність людини за вчинки та дії.</i></p> <p>Усна народна творчість (практичне освоєння): прислів'я та приказки, казки, притчі, легенди.</p> <p>Казки народів світу Єврейська народна казка «Лив'ятан і Лис»; російська народна казка «Як весна зиму поборолала»</p> <p>Казки з «Аггади»: «Левіафан, лисиця і риби»</p> <p>Хасидські притчі та легенди: «Звуки шофара – звуки каяття»; «Як шофар переміг бурю»; «Молитва сироти»; «Рабин-візник»; «Благословення кравця»; «Весільний подарунок»; «Дерево і людина»; «Вино для кідуша»; «Чарівний шамір»; «Благословення і</p>	<p style="text-align: center;">Учень / учениця</p> <p>Називає з кола вивчених творів основні теми читання, прізвища 5 – 6 письменників та їх твори, з якими ознайомився.</p> <p>Уміє розрізнити жанри народної та авторської творчості; визначає жанр прочитаного твору: казка, притча, легенда, вірш, оповідання, байка; пояснює свій вибір.</p> <p>Має первинне уявлення про епічні та ліричні твори.</p> <p>Знає особливості жанру байки, вміє відрізнити байку від притчі;</p>

багатство»; «Біле джерело»

Оповідання з книги «Мрії та пиріжки»: «Гришин сон», «Чудовий подарунок», «Бездонна бочка»

Проза

Авторські притчі та легенди

Адін Штейнзальц «Шлях до Тори», «Мудреці Талмуду»

Оповідання, науково-популярні статті, вірші про Україну та Ізраїль, їхню історію; **оповідання та вірші** про традиції та звичаї єврейського народу

Олександр Костецький «Наш Основний Закон», «Державний флаг України»; **Мирослава Юхта** «Без верби та калини нема України»; **Володимир Лучук** «Державна мова», «Площа Незалежності»; **Ізабелла Плоткіна** «Дніпру»; **Йонадав Мізрахі** «Менора і оливкові гілки»; **Давид Шор** «Поїздка на Святу Землю»; **Іван Бунін** «Іудея» (уривок), «Єрусалим» (уривок), «Каміння» (уривок); **Ріна Неєр** «Троянда і хлопчик»; **Давид Бунімович** «Рош-А-Шана», «Новий рік дерев»; **Рівка Еліцур** «Рош-А-Шана», «Якось на перерві»; **Натан Іонатан** «Новий рік»; **Еммануель Ха-Русі** «Чудовий восьмисвічник»; **Гершон Кранцлер** «Срібна маца»; **Ілана Арци** «Лаг ба-Омер»

Проза

Оповідання

Шмуель Йосеф Агнон «Радість»; **Шолом-Алейхем** «Шатро – краще не треба!», «Ножик»; **Ісаак Башевіс-Зінгер** «Три бажання», «Сила світла»; **Елі Амір** «Оце так робота» (уривок); **Нуріт Зархі** «Тітка Жозефіна залишається жити в амбарі»; **Натан Іонатан** «Плакуча шовковиця»; **Рівка Еліцур** «Шимшон-богатира»; **Іцхак-Лейбуш Перец** «Фокусник»; **Урі Орлев** «Повстання» (уривок із повісті «Острів на Пташиній вулиці»); **Микола Сладков** «Як настає осінь», «Різнобарвна земля»; **Георгій Скребицький** «Чотири художника», «Щасливий жучок»; **Михайло Пришвін** «Золотий луг», «Птахи під снігом»; **Костянтин Паустовський** «Жовте світло», «Перший сніг»; **Едуард Шим** «Тяжка праця»; **Валентина Путиліна** «Теплий хліб»; **Олексій Мусатов і Михайло Ляшенко** «Наш великий коровай»; **Олександр Барков і Рубен Сур'янінов** «Звідкіля прийшла книга»; **Микола Носов** «Городники» (уривок); **Борис Житков** «Про слона», «Мангуста»; **Редьярд Кіплінг** «Звідки взяли броненосці»; **Віктор Драгунський** «Головні ріки»; **Надія Надєждіна** «Перша квітка весни»; **Сергій**

передає своїми словами повчальний зміст байки.

Відрізняє жанр притчі від інших жанрів; вміє пояснити повчальний сенс притчі.

Висловлює міркування про читання як важливе джерело знань; сприймає читання як цікаве дозвілля.

Називає, які теми книг цікавлять; перелічує улюблені твори, прізвиська та імена улюблених авторів.

Баруздин «Їх було двоє...»; **Адольф Воловик** «Що таке уява?»; **Ніна Павлова** «Дзвіночок»; **Олексій Толстой** «Дзвіночки мої...»; **Борис Заходер** «Сіра зірочка»

Поезія

Байки

Іван Крилов «Ворона і Лисиця», «Квартет», «Лебідь, Рак і Щука», «Вовк і Журавель», «»; **Жан де Лафонтен** «Голуб і Мураха»

Вірші

Самуїл Маршак «Як друкували вашу книгу», «Побажання друзям»; **Ольга Висотська** «До школи»; **Леа Гольдберг** «На трьох речах»; **Вероніка Тушинова** «Якби не було вчителя...»; **Михайло Лермонтов** «Осінь», «На півночі дикім стоїть одиноко...», «Скеля»; **Іван Бунін** «Ліс, точно терем розписний...»; **Федір Тютчев** «Чародійкою Зимою...»; **Сергій Єсенін** «Пороша», «Черемха»; **Мажит Гафурі** «Мої книги»; **Олександр Яшин** «Погодуйте птахів»; **Алім Кешиков** «Мені боляче, хлопчики!»; **Андрій Дементьєв** «Не стій осторонь байдуже...», «Лунають часом голоси...»; **Василь Жуковський** «Весна»; **Федір Тютчев** «Зима не дарма злиться...», «Весняна гроза»; **Якуб Колас** «Пісня про весну»; **Андрій Усачов** «Равлик»; **Осип Мандельштам** «Одеяльная країна»; **Олена Благініна** «Кульбаба»; **Володимир Орлов** «Я бажаю вам добра»; **Григорій Остер** «Шкідливі поради»

Сімейне читання

Хава Броха Корзакова та Ігор Жуков «Чарівна ханукія»; **Амос Бар** «Як я став письменником», «Отруєний хліб»

Міжпредметні зв'язки

Знайомство з окремими картинами Івана Шишкіна, Ігоря Грабаря, Ісаака Левітана, Ілекса Беллера в контексті літературних творів.

Формування і розвиток навички читання

Спосіб читання

Читання вголос: продуктивне читання цілими словами.

Читання мовчки.

Правильність

Безпомилкове читання з свідомим контролем над читанням вголос і про себе.

Свідомість

Учень / учениця

Читає вголос свідомо, правильно, виразно з дотриманням основних норм літературної вимови і мовчки (усвідомлено) в оптимальному для розуміння темпі.

Називає після прочитання або

<p>Читання по здогадці з усвідомленням сенсу фрази, вміння визначати сенс незрозумілого слова в опорі на загальну смислову заданість фрази.</p> <p>Читання і розуміння.</p> <p>Слухання і розуміння.</p> <p>Виразність</p> <p>Здатність використовувати при читанні різні інтонаційні та позамовні засоби виразності; вміння інтонувати всі типи пропозицій, змінювати темп і гучність читання згідно смислової ситуації.</p>	<p>прослуховування тексту твору його жанр, персонажів, факти про їх дії та вчинки, місце і час подій.</p> <p>Готується до виразного читання, вибираючи тон, темп, гучність читання, розставляючи логічний наголос з урахуванням змісту та жанрової специфіки твору.</p> <p>Передає під час читання, декламації, інсценізації своє та авторське ставлення до змісту твору.</p>
<p>Літературознавча пропедевтика</p>	
<p>Уявлення про <i>тему</i> та <i>ідею</i> твору: уміння відповідати на питання «<i>Про кого читали? Про що читали?</i>» з урахуванням жанрових особливостей, емоційною спрямованістю твору і моральної оцінки вчинків провідних героїв.</p> <p>Уявлення про <i>сюжет</i> і <i>композицію</i>: уміння стежити за розвитком подій оповідання у взаємозв'язку фактів і подій, освоєння змісту твору в системі – <i>зав'язка, кульмінація, розв'язка</i>.</p> <p>Выделение структурных эпизодов произведения, пересказ (краткий и подробный) текста произведения в последовательности эпизодов или пересказ отдельных эпизодов.</p> <p>Уявлення про головного і другорядного <i>героїв</i> (<i>персонажів</i>) у творі, стосунках між ними, мотивах їхніх вчинків.</p> <p>Характеристика персонажів за їх <i>вчинками</i> і діями (<i>позитивними</i> і <i>негативними</i>); висловлення власного ставлення до героїв твору.</p> <p>Уявлення про <i>автора</i>, розуміння взаємозв'язку: <i>письменник – тема; письменник – жанр; письменник – талановита людина</i>.</p> <p>Збір відомостей про автора при читанні та аналізі твору, виявлення ставлення автора до героя за прямими характеристиками, заданими в тексті.</p> <p>Уявлення про <i>мову твору</i>; практичне освоєння виразних засобів мови: <i>порівняння, епітети, метафори, гіперболи, іронії</i> (без називання термінів).</p> <p>Використання окремих особливостей емоційних, образотворчих, виразних засобів мови при аналізі твору як докази власних суджень.</p> <p>Читання науково-популярних творів, статей,</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Називає тему і формулює основну думку твору, дає оцінку прочитаного твору в режимі вільного висловлювання.</p> <p>Уміє під наглядом вчителя послідовно виділяти епізоди оповідання, давати назви окремим його частинам, вказувати факти, події у творі, виконувати його переказ.</p> <p>Визначає головних і другорядних персонажів твору.</p> <p>Пояснює вчинки героїв та їхні мотиви, оцінює їх і обґрунтовує свою думку, підтверджуючи словами з тексту.</p> <p>Складає невеликі усні розповіді про життєвий шлях або події з життя 2 – 3 письменників; називає основні теми та жанри їх творів.</p> <p>Уміє за завданням вчителя виділяти в тексті іронію, прямі та приховані порівняння, художні визначення.</p> <p>Уміє читати і розуміти науково-популярні тексти, розрізняти наукову і художню</p>

<p>розрізнення наукової інформації та образної системи (практично).</p> <p>Складання <i>анотації</i> прочитаного твору з урахуванням жанру, події, характеру героя і емоційно-моральної спрямованості твору.</p>	<p>інформацію.</p> <p>Уміє скласти анотацію твору у вільному режимі і з опорою на план.</p>
<p>Мовленнєва і творча діяльність</p>	
<p>Самостійна підготовка до виразного читання окремих епізодів тексту.</p> <p>Участь у бесіді за прочитаними книгами із залученням усіх наявних відомостей і фактів як з прочитаної книги, так і спираючись на попередній читацький досвід.</p> <p>Розповідь про книги з використанням відомостей з довідково-інформаційних розділів книги і власного читацького досвіду.</p> <p>Розповідь про героя і книги за даним планом.</p> <p>Розповідь про свої читацькі уподобання.</p> <p>Самостійний вибір ліричного твору і його декламація.</p> <p>Участь в інсценізаціях, літературних іграх типу «літературний турнір».</p> <p>Ведення щоденника читача.</p>	<p>Учень / учениця</p> <p>Уміє виразно читати текст після цілеспрямованої самостійної підготовки.</p> <p>Уміє брати участь у бесіді, виступаючи, слухаючи і доповнюючи співрозмовників.</p> <p>Уміє розповідати про прочитану книгу, про героя твору у вільному режимі висловлювання.</p> <p>Знає напам'ять кілька віршів з навчального і вільного кола читання (7 – 8 віршів різних авторів за вибором учня).</p> <p>Уміє приймати участь в інсценізаціях та іграх.</p> <p>Уміє вести записи в щоденнику читача.</p>

РЕЗУЛЬТАТИ ОСВОЄННЯ КУРСУ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

САМОСТІЙНА ЧИТАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

1 клас

- Позитивне ставлення до книги та читання.
- Самостійне цілеспрямоване розглядання книжок.
- Слухання творів у читанні вчителя.
- Самостійне читання окремих творів і книг під наглядом учителя.
- Фактичне розуміння тексту.
- Емоційне реагування на події твору при слуханні та читанні.
- Читання плавно, безвідривно складами і цілими словами.
- Усвідомлений вибір інтонації, темпу читання у відповідності до особливостей тексту.

2 клас

- Систематичне самостійне читання поза класу з другого півріччя, розуміння змісту тексту.
- Вибір книги за заданою темою та творів для читання, доступного за обсягом.

- Емоційне сприйняття характерів героїв творів, зіставлення характерів героїв різних творів.
- Правильне і виразне читання цілими словами вголос і про себе.
- Розповідь про улюбленого літературного героя.

3 клас

- Систематичне самостійне читання поза класу, розуміння змісту тексту з елементами поглибленого розуміння.
- Вибір книги з урахуванням особистісних уподобань.
- Розуміння фактичного та ідейного змісту тексту.
- Правильне і виразне читання цілими словами вголос і про себе.
- Епізодичне самостійне читання книг у зв'язку з ситуативними інтересами.
- Висловлювання (усно і письмово) на тему літературного твору.

4 клас

- Систематичне самостійне читання поза класу, розуміння змісту тексту з переходом на поглиблене розуміння.
- Самостійне читання книг за інтересами і з навчальними цілями.
- Вибір книги з урахуванням особистісних уподобань, з навчальними цілями.
- Висловлювання (усно і письмово) на тему літературного твору та на вільну тему.

Авторський колектив

1. Азман Ханна, віце-президент Міжнародної благодійної організації «Міжнародний фонд сприяння і розвитку освіти, культури і благодійності «Міцва», директор освітніх програм, учитель вищої категорії, старший учитель.
2. Бакуліна Наталія Валеріївна, кандидат педагогічних наук, старший співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.
3. Макарова Інна Іванівна, учитель початкових класів НВК «Міцва-613», учитель вищої категорії, старший учитель.
4. Миронова Олена Петрівна, учитель початкових класів НВК «Міцва-613», учитель вищої категорії, старший учитель.
5. Халабаджах Інна Михайлівна, заступник директора з науково-методичної роботи НВК «Міцва-613», учитель зарубіжної та єврейської літератури, російської мови, учитель вищої категорії, учитель-методист, «Відмінник освіти України».